

สุนทรียะแห่งห้วงขณะ: การประกอบสร้างความหมายของกาลเวลา ผ่านภาพถ่ายภูมิทัศน์ชนบทไทย ในผลงานชุด “ONE MOMENT FOR FUTURE: ห้วงขณะเพื่ออนาคต”

บัณฑิต สัตย์เพริศพราย¹

Bundit Satpretpry

¹ คณะสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Mass Communication, Ramkhamhaeng University

E-mail: bundit@ru.ac.th *Corresponding author

Article History

Received; 17-05-2026; Revised;
13-08-2026; Accepted; 27-09-2026
<https://doi.org/10.14456/issc.2026.58>

คำสำคัญ:

สุนทรียะแห่งห้วงขณะ; ภาพถ่ายภูมิทัศน์;
ชนบทไทย; ทัศนวิทยาภาพ; สุนทรียศาสตร์
เชิงนิเวศ

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์การประกอบสร้างความหมายของ “กาลเวลา” ผ่านสุนทรียะของภาพถ่ายภูมิทัศน์ชนบทไทย ในผลงานชุด One Moment for Future: ห้วงขณะเพื่ออนาคต ซึ่งจัดแสดง ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2569 โดยเน้นวิเคราะห์ภาพหลักที่ปรากฏเด็กชายนอนพักบนก้อนหินสีขาวท่ามกลางทุ่งกังหันลมจังหวัดชัยภูมิ และใช้ภาพอื่นในชุดเป็นบริบทเสริม การศึกษาดังกล่าวถามว่า “ห้วงขณะ” ในภาพถ่ายสามารถประกอบสร้างความหมายของอดีต ปัจจุบัน และอนาคตอย่างไร และก่อให้เกิดคุณค่าทางสุนทรียะในลักษณะใด โดยใช้กรอบแนวคิดสหวิทยาการ ได้แก่ แนวคิดห้วงขณะชี้ขาด (Decisive Moment) รวมถึงแนวคิดการตีความ (Studium) และแนวคิดการกระแทกใจ (Punctum) ของบาร์ตส์ ทัศนวิทยาภาพตามบาร์ตส์และเพิร์ซ และสุนทรียศาสตร์เชิงนิเวศในบริบทแอนโทรโปซีน ผลการวิเคราะห์พบว่าภาพถ่ายประกอบสร้างความหมายของกาลเวลาผ่านกลวิธี 3 ชั้น ได้แก่ (1) การจัดวางคู่ตรงข้ามเชิงสัญลักษณ์ระหว่างเทคโนโลยีพลังงานสะอาดกับวิถีเกษตรกรรมดั้งเดิม (2) การใช้อิริยาบถของมนุษย์เป็นตัวบ่งชี้ภาวะจิตต่อเวลา และ (3) การใช้แสงพลบค่ำเป็นสัญลักษณ์ของรอยต่อระหว่างยุคสมัย ข้อเสนอสำคัญของบทความคือแนวคิด “สุนทรียะแห่งห้วงขณะรอยต่อ” ซึ่งเป็นกรอบวิเคราะห์สำหรับงานภาพถ่ายที่บันทึกการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและนิเวศของชนบทไทย พร้อมทั้งเชื่อมโยงทฤษฎีสุนทรียศาสตร์สากลเข้ากับบริบทไทยร่วมสมัย และเสนอการอ่านภาพถ่ายในฐานะวาทกรรมว่าด้วยอนาคตที่ยั่งยืน

AESTHETICS OF THE MOMENT: THE CONSTRUCTION OF TEMPORAL MEANING THROUGH THAI RURAL LANDSCAPE PHOTOGRAPHY IN THE SERIES “ONE MOMENT FOR FUTURE”

Keywords:

Aesthetics of the Moment; Landscape Photography; Thai Rural; Visual Semiotics; Eco-aesthetics

ABSTRACT

This article examines how “time” is constructed through the aesthetics of rural landscape photography in the series One Moment for Future, exhibited at the Bangkok Art and Culture Centre in 2026. The analysis focuses on a key photograph depicting a boy resting on a white rock amid a wind turbine field in Chaiyaphum, with two additional images serving as contextual support. The study asks how “the moment” in such imagery constructs meanings of past, present, and future, and what aesthetic values emerge from this process. It adopts an interdisciplinary framework combining Cartier-Bresson’s concept of the Decisive Moment, Barthes’ notions of punctum and studium, visual semiotics (Barthes and Peirce), and ecological aesthetics in the context of the Anthropocene. The findings suggest that temporality is constructed through three aesthetic strategies: (1) the symbolic juxtaposition of clean energy technology and traditional agriculture, (2) the use of human posture as an index of psychological temporality, and (3) twilight lighting as a signifier of transition between epochs. The article proposes the concept of an “Aesthetics of the Transitional Moment” as a new analytical framework for interpreting photographic works that capture socio-ecological transformations in rural Thailand. It contributes by bridging global aesthetic theories with a contemporary Thai context and by positioning photography as a discourse on sustainable futures.

บทนำ

ในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา ภูมิทัศน์ชนบทของประเทศไทยได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างมีนัยสำคัญ จากภูมิทัศน์เกษตรกรรมที่เคยเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทยสู่ภูมิทัศน์ลูกผสมที่เทคโนโลยีพลังงานสะอาดในรูปของกังหันลมและแผงโซลาร์เซลล์ผุดขึ้นเคียงข้างทุ่งนาและไร่อ้อย การเปลี่ยนแปลงเชิงภูมิทัศน์นี้สะท้อนพลวัตของยุคสมัยที่นักวิชาการเรียกว่ายุคแอนโทรโพซีน (Anthropocene) อันเป็นยุคที่กิจกรรมของมนุษย์กลายเป็นปัจจัยทางธรณีวิทยา และพร้อมกันนั้นก็เป็ยุคที่สังคมไทยกำลังเปลี่ยนผ่านสู่เป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ตามนโยบายระดับชาติ ในบริบทดังกล่าว ภาพถ่ายร่วมสมัยทำหน้าที่ในฐานะเอกสารทางสุนทรียะที่บันทึกห้วงขณะแห่งการเปลี่ยนผ่าน ภาพถ่ายมิได้เป็นเพียงการคัดลอกความจริงเชิงทัศนะ แต่เป็นการประกอบสร้างความหมายผ่านการเลือกห้วงเวลา การจัดวางองค์ประกอบ และการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ ดังที่ซอนแท็ก (Sontag, 1977)^[11] เสนอว่า ภาพถ่ายคือการตีความโลก ไม่ใช่กระจกที่สะท้อนโลกอย่างเป็นกลาง ภาพถ่ายภูมิทัศน์ที่ปรากฏองค์ประกอบของเทคโนโลยีพลังงานสะอาดเคียงข้างวิถีดั้งเดิมจึงเป็นพื้นที่ที่ตอติด ปัจจุบันและอนาคตซ้อนทับกันอย่างชัดเจน และเปิดประเด็นให้วิเคราะห์ในเชิงสุนทรียศาสตร์ได้อย่างน่าสนใจ

บทความนี้นำเสนอบทวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ด้านสุนทรียะ ศิลปะ ภาพถ่ายชุด “One Moment for Future: ห้วงขณะเพื่ออนาคต” ของผู้เขียน ซึ่งได้รับการคัดเลือกให้จัดแสดงในนิทรรศการระดับนานาชาติภายใต้หัวข้อเดียวกัน ณ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 5-7 พฤษภาคม 2569 อันเป็นความร่วมมือของเครือข่ายนิเทศศาสตร์เพื่อสะท้อนมุมมองว่าด้วยห้วงขณะปัจจุบันที่ส่งผลต่ออนาคต ภาพถ่ายชุดนี้บันทึก ณ ทุ่งกังหันลมในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นที่ตั้งของฟาร์มกังหันลมขนาดใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในภูมิภาคอาเซียน โดยปรากฏองค์ประกอบสำคัญร่วมกัน ได้แก่ กังหันลม ทุ่งนาและไร่อ้อย ก้อนหินขาว มนุษย์ในอิริยาบถต่าง ๆ และแสงพลบค่ำ การวิเคราะห์ภาพถ่ายชุดนี้มีความสำคัญในสามมิติ มิติแรกคือมิติเชิงทฤษฎี เนื่องจากภาพถ่ายชนบทไทยร่วมสมัยที่บันทึกการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและนิเวศยังได้รับการศึกษาเชิงสุนทรียศาสตร์ค่อนข้างจำกัด มิติที่สองคือมิติเชิงสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ผลงานของตนเองตามกรอบทฤษฎีสากลเป็นกระบวนการสะท้อนคิด (Reflexive Practice) ที่ทำให้กระบวนการสร้างสรรค์มีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น มิติที่สามคือมิติเชิงสังคม ภาพถ่ายชุดนี้ตั้งคำถามต่อทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของชนบทไทย และเป็นวาทกรรมทัศนะที่เปิดพื้นที่ให้สังคมร่วมจินตนาการถึงอนาคต คำถามนำของบทความมีสองข้อ ข้อแรกคือ ห้วงขณะในภาพถ่ายชุด One Moment for Future ประกอบสร้างความหมายของกาลเวลา (อดีต ปัจจุบัน และอนาคต) อย่างไร ข้อที่สองคือ ภาพถ่ายชุดนี้ผลิตคุณค่าทางสุนทรียะใดบ้าง และสามารถนำไปสู่การเสนอกรอบแนวคิดใหม่ทางสุนทรียศาสตร์ภาพถ่ายในบริบทไทยร่วมสมัยได้หรือไม่ บทความนี้คาดหวังว่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการสนทนาทางวิชาการว่าด้วยสุนทรียะของภาพถ่ายที่บันทึกห้วงขณะแห่งการเปลี่ยนผ่านในชนบทไทย

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

บทความนี้ใช้กรอบแนวคิดเชิงสหวิทยาการสามแกนในการวิเคราะห์ ได้แก่ (1) แนวคิดห้วงขณะในปรัชญาภาพถ่าย (2) สัญลักษณ์ภาพ และ (3) สุนทรียศาสตร์เชิงนิเวศในบริบทแอนโทรโพซีน ทั้งสามแกนนี้เชื่อมโยงกันในฐานะเครื่องมือวิเคราะห์ความหมายเชิงเวลา เชิงสัญลักษณ์ และเชิงสภาพแวดล้อมตามลำดับ

แนวคิดห้วงขณะในปรัชญาภาพถ่าย

แนวคิดห้วงขณะชี้ขาด (The Decisive Moment) ขององรี การ์ตีเยร์-เบรสซง (Henri Cartier-Bresson) เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สุดในปรัชญาภาพถ่ายร่วมสมัยการ์ตีเยร์-เบรสซงเสนอในคำนำของหนังสือ Images à la Sauvette ซึ่งฉบับแปลภาษาอังกฤษใช้ชื่อ The Decisive Moment ว่า การถ่ายภาพคือการรับรู้ในเสี้ยววินาที ทั้งความสำคัญขงเหตุการณ์และการจัดเรียงรูปทรงอย่างแม่นยำที่ทำให้เหตุการณ์นั้นมีพลังในการแสดงออก (Cartier-Bresson, 2024)^[7] แนวคิดนี้เสนอว่าภาพถ่ายที่ดีไม่ใช่ภาพที่บันทึกข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียว แต่เป็นภาพที่จับห้วงขณะที้องค์ประกอบทุกอย่างมาบรรจบในรูปทรงและความหมายที่สมบูรณ์

แนวคิดเสริมที่สำคัญคือมโนทัศน์ของ Roland Barthes ในหนังสือ Camera Lucida (Barthes, 1981)^[3] เสนอว่าภาพถ่ายมีคุณลักษณะสำคัญที่เรียกว่า noema หรือแก่นแท้ซึ่งคือ สิ่งนี้เคยมีอยู่ (it-has-been) ภาพถ่ายจึงเป็นการตรึงห้วงขณะที่ผ่านพ้นไปแล้วให้ปรากฏในปัจจุบัน ทำให้ผู้ชมรับรู้ทั้งความเป็นไปและความตายในเวลาเดียวกัน บาร์ตส์ยังเสนอคู่มโนทัศน์สำคัญสองคำ ได้แก่ Studium หมายถึงความหมายเชิงวัฒนธรรมและการศึกษาที่ผู้ชมตีความได้จากรหัสร่วม และหมายถึงรายละเอียดเล็ก ๆ ในภาพที่กระแทกใจผู้ชมเป็นการส่วนตัวโดยไม่ขึ้นกับรหัสวัฒนธรรม สองมโนทัศน์นี้เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการวิเคราะห์ภาพถ่าย เพราะแยกระดับความหมายที่ดีความได้ร่วมกัน ออกจากระดับความหมายที่สะท้อนใจเฉพาะตัว ในเชิงปรัชญาเวลา การวิเคราะห์ห้วงขณะยังอาศัยมโนทัศน์กรีกโบราณสองคำ ได้แก่ chronos หรือเวลาเชิงปริมาณที่ไหลไปอย่างต่อเนื่อง และ kairos หรือเวลาเชิงคุณภาพอันเป็นห้วงขณะที่เปี่ยมความหมายและพลังในการเปลี่ยนแปลง ภาพถ่ายที่ดีคือภาพที่สามารถจับ kairos ออกจาก chronos ได้ และทำให้ห้วงขณะนั้นเปี่ยมพลังในการสื่อสารถึงอนาคต

สัญวิทยาภาพ (Visual Semiotics)

สัญวิทยาเป็นกรอบทฤษฎีที่ศึกษาวิธีการสร้างและสื่อความหมายผ่านระบบสัญญาณ ในบริบทของภาพถ่าย กรอบทฤษฎีหลักที่บทความนี้ใช้มีสองสาย สายแรกคือสัญวิทยาของบาร์ตส์ ซึ่งแยกระดับความหมายออกเป็นสองชั้น ได้แก่ ความหมายตรง (denotation) ซึ่งเป็นการรับรู้สิ่งที่ปรากฏในภาพอย่างเป็นรูปธรรม และความหมายแฝง (connotation) ซึ่งเป็นการตีความเชิงวัฒนธรรมและอุดมการณ์ที่ซ่อนอยู่ในภาพ (Barthes, 1977)^[2] ตัวอย่างเช่น ภาพกังหันลมในความหมายตรงคือเครื่องจักรผลิตไฟฟ้า แต่ในความหมายแฝงอาจสื่อถึงความก้าวหน้า ความหวัง หรือการพัฒนาที่ยั่งยืน

สายที่สองคือสัญวิทยาของ Charles Sanders Peirce ซึ่งจำแนกสัญญาณเป็นสามประเภทตามความสัมพันธ์กับสิ่งที่หมายถึง ได้แก่ “Icon” หรือสัญญาณที่มีความคล้ายคลึงเชิงคุณภาพกับสิ่งที่หมายถึง เช่น ภาพถ่ายของกังหันลมเป็น Icon ของกังหันลม Index หรือสัญญาณที่มีความสัมพันธ์เชิงกายภาพหรือเหตุผลกับสิ่งที่หมายถึง เช่น ควันเป็น Index ของไฟ การขึ้นนิ้วเป็น Index ของทิศทาง และ Symbol หรือสัญญาณที่มีความสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ตามข้อตกลงทางวัฒนธรรม เช่น ธงเป็น Symbol ของชาติ (Peirce, 1906, as cited in Atkin, 2022)^[1] การวิเคราะห์ภาพถ่ายตามกรอบของเพิร์ซ ช่วยให้เห็นว่าภาพภาพหนึ่งทำงานเชิงสัญญาณหลายระดับพร้อมกัน

กรอบสัญวิทยายังเปิดให้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในภาพได้สองมิติ คือ มิติของ syntagm หรือความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างขององค์ประกอบที่ปรากฏร่วมกันในภาพ และมิติของ paradigm หรือความสัมพันธ์เชิงทางเลือกที่องค์ประกอบหนึ่งสามารถแทนที่ด้วยองค์ประกอบอื่นได้ การที่ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้ก้อนหินขาวแทนที่จะเป็นวัตถุอื่นเป็นการเลือกใน paradigm ที่บ่งบอกถึงความหมายแฝงเฉพาะของผลงาน

สุนทรียศาสตร์เชิงนิเวศและภูมิทัศน์แอนโทรโปซีน

สุนทรียศาสตร์เชิงนิเวศ (Eco-aesthetics) เป็นกระแสทฤษฎีร่วมสมัยที่พยายามขยายขอบเขตของสุนทรียศาสตร์ออกจากกรอบของศิลปะแบบดั้งเดิมไปสู่การพิจารณาความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม อาร์โนลด์ เบร์เลียนต์ (Arnold Berleant) นักปรัชญาคนสำคัญในสายนี้ เสนอแนวคิด “สุนทรียะแห่งการมีส่วนร่วม” (Aesthetic Engagement) ซึ่งปฏิเสธมุมมองดั้งเดิมที่มองสุนทรียะในฐานะการพินิจวัตถุจากระยะห่าง และเสนอแทนว่าสุนทรียะคือประสบการณ์ที่มนุษย์เข้าไปมีส่วนร่วมกับสิ่งแวดล้อมอย่างไม่อาจแยกขาดได้ (Berleant, 1992^[4]; 2005)^[5] มุมมองนี้สำคัญต่อการวิเคราะห์ภาพถ่ายภูมิทัศน์ เพราะภาพถ่ายไม่ใช่แค่ภาพของภูมิทัศน์ แต่เป็นบันทึกของประสบการณ์การมีส่วนร่วมระหว่างผู้สร้างสรรค์กับสภาพแวดล้อม

Yuriko Saito ขยายกรอบสุนทรียศาสตร์เชิงสิ่งแวดล้อมไปสู่สุนทรียศาสตร์ของชีวิตประจำวัน (everyday aesthetics) โดยเสนอว่า สิ่งสามัญในชีวิตประจำวัน ทั้งวัตถุ ทิวทัศน์ และกิจกรรม ล้วนเป็นพื้นที่ของประสบการณ์สุนทรียะที่สำคัญพอ ๆ กับงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ (Saito, 2007^[8]; 2017)^[9] มุมมองนี้สอดคล้องกับภาพถ่ายชุดที่ศึกษา เพราะภาพถ่ายไม่ได้เลือกบันทึกสถานที่อันงดงามในความหมายดั้งเดิม แต่เลือกบันทึกพื้นที่ชีวิตประจำวันของชนบทที่กังหันลมและทุ่งนาอยู่ร่วมกัน นอกจากนี้ บทความยังใช้กรอบของภูมิทัศน์แอนโทรโปซีน (Anthropocene Landscape) ในการวิเคราะห์ ยุคแอนโทรโปซีนเป็นข้อเสนอทางธรณีวิทยาที่ระบุว่ามนุษย์ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่เปลี่ยนแปลงระบบโลก ในเชิงสุนทรียศาสตร์ ภูมิ

ทัศน์แอนโทรโปซีนคือภูมิทัศน์ที่ร่องรอยของกิจกรรมมนุษย์ปรากฏชัดเจน ทั้งในรูปของอุตสาหกรรม การเกษตรขนาดใหญ่ และโครงสร้างพื้นฐานพลังงาน ตัวอย่างผลงานสำคัญในแนวนี้นี้คือผลงานของเอ็ดเวิร์ด เบอร์ตินสกี (Edward Burtynsky) ที่บันทึกภูมิทัศน์อุตสาหกรรมและพลังงานในระดับโลก (Burtynsky, n.d.)^[6] สำหรับบริบทไทย ภูมิทัศน์ที่กักขังตั้งอยู่ท่ามกลางทุ่งนาเป็นกรณีศึกษาที่ชัดเจนของภูมิทัศน์แอนโทรโปซีนในรูปแบบของการเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาด

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลงานชุด “One Moment for Future: ห้วงขณะเพื่ออนาคต” ถ่ายภาพ ณ พื้นที่ทุ่งกักขังในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นที่ตั้งของฟาร์มกักขังขนาดใหญ่หลายแห่ง ทั้งโรงไฟฟ้า เทพพนาวินด์ฟาร์มของกลุ่ม EGCO ในอำเภอเทพสถิตซึ่งได้รับการขนานนามว่าเป็นเมืองแห่งกักขัง ภูมิประเทศของจังหวัดชัยภูมิตั้งอยู่ในหุบช่องลมนขนาดใหญ่ของเทือกเขาพังเหย ทำให้มีลมพัดตลอดทั้งปีและเหมาะแก่การผลิตกระแสไฟฟ้าพลังงานลม (Watabaek Subdistrict Administrative Organization, n.d.) พื้นที่นี้จึงเป็นทั้งภูมิทัศน์การเกษตรดั้งเดิมและภูมิทัศน์พลังงานสะอาดในเวลาเดียวกัน แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้มาจากความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์เมื่อได้เห็นภาพของกักขังลมที่ตั้งเด่นกลางทุ่งนาและไร่อ้อยของชาวบ้าน อันเป็นภาพที่ปรากฏชัดถึงรอยต่อของยุคสมัย ระหว่างวิถีเกษตรกรรมที่หล่อเลี้ยงสังคมไทยมาเนิ่นนานกับเทคโนโลยีพลังงานสะอาดที่กำลังเปลี่ยนรูปอนาคต ผู้สร้างสรรค์ตัดสินใจถ่ายภาพในช่วงเวลาพลบค่ำ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่แสงมีความนุ่มนวล และสำคัญที่สุดคือเป็นช่วงเวลาที่จะห้วงกลางวันและกลางคืน เพื่อสะท้อนความหมายเชิงสัญลักษณ์ของรอยต่อทางเวลา การเลือกตัวแบบและการจัดวางองค์ประกอบในภาพหลักของชุดเป็นการตัดสินใจที่สำคัญ ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้เด็กชายในชุดเสื้อยืดสีขาวและกางเกงสีแดงดำในท่านอนพักบนก้อนหินขนาดใหญ่ที่ถูกทาสีขาว องค์ประกอบเหล่านี้ไม่ใช่วางอย่างสุ่ม แต่เป็นการเลือกใน Paradigm ที่ตั้งใจให้สัญลักษณ์แต่ละชิ้นทำงานเชื่อมโยงกัน เด็กชายที่นอนพักสื่อถึงภาวะกักขัง ก้อนหินขาวสื่อถึงความตกร้างของอดีตหรือพื้นที่บูชาในเชิงสัญลักษณ์ของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ส่วนกักขังลมที่ตั้งเด่นในระยะไกลทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของอนาคต องค์ประกอบทั้งหมดรวมกันสร้าง Syntagm ของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และเทคโนโลยีในห้วงขณะหนึ่ง ในเชิงเทคนิค ผู้สร้างสรรค์ใช้การจัดเฟรมแบบกฎสามส่วน (Rule of Thirds) และการสร้างชั้นภาพ (Layering) ผ่านก้อนหินและเด็กนอน ไปสู่ทิวต้นไม้อันไกล กักขังลม เพื่อพาสายตาผู้ชมเคลื่อนจากตัวแบบในระยะใกล้ไปสู่กักขังลมในระยะไกลอย่างเป็นขั้นเป็นตอน แสงพลบค่ำที่มีเฉดสีส้มอ่อนสร้างบรรยากาศที่มีลักษณะของความฝันกลางวัน (daydream) ซึ่งสอดคล้องกับท่านอนของตัวแบบ ในด้านการตัดสินใจเชิงสุนทรียะ ผู้สร้างสรรค์เลือกที่จะไม่ใช้แสงไฟประดิษฐ์เพิ่มเติม เพื่อรักษาความเป็นธรรมชาติของห้วงเวลาและให้ภาพมีลักษณะใกล้เคียงกับบันทึกการพบเห็นมากกว่าการจัดฉาก แม้ในความเป็นจริงจะมีการจัดวางอย่างประณีตก็ตาม

บทวิเคราะห์ผลงาน

การวิเคราะห์ในส่วนนี้มุ่งเน้นที่ภาพหลักของชุดผลงาน ซึ่งคือภาพเด็กชายผู้นอนพักบนก้อนหินขาวท่ามกลางทุ่งกักขังลม โดยใช้ภาพประกอบอีกสองภาพในชุดเดียวกันเป็นบริบทเสริมที่ช่วยขยายความหมายของภาพหลัก การวิเคราะห์แบ่งเป็นสี่หัวข้อย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์ระดับ Studium การวิเคราะห์ระดับ การวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ตามกรอบของเพิร์ซ และการอ่านชุดภาพในฐานะลำดับการเล่าเรื่อง

ภาพที่ 1

กัณฑ์ลม: หวังแห่งความฝัน เด็กชายผู้นอนพักบนก้อนหินขาวท่ามกลางทุ่งกังหันลม จังหวัดชัยภูมิ (Satpretpy, 2026)^[10]

ระดับ Studium: การอ่านความหมายเชิงวัฒนธรรม

ในระดับ Studium ภาพหลักรำเสนอองค์ประกอบที่ผู้ชมสามารถตีความได้ผ่านรหัสวัฒนธรรมร่วม กัณฑ์ลมในระยะกลางและระยะไกลปรากฏเด่นชัดในกรอบภาพถึง 8 ด้าน โดยกัณฑ์ต้นหน้าสุดมีขนาดใหญ่ที่สุดและกลายเป็นจุดสนใจหลักของฉากหลัง กัณฑ์ลมในที่นี้เป็น Symbol ในความหมายของเฟิร์ช คือเป็นสัญลักษณ์ที่ผูกโยงกับชุดความหมายเชิงวัฒนธรรมว่าด้วยพลังงานสะอาด ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืน องค์ประกอบของทุ่งและไร่อ้อยในระยะกลางทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของวิถีเกษตรกรรมไทยที่หล่อเลี้ยงสังคมและเศรษฐกิจมาเนิ่นนาน ในขณะที่ดินที่ถูกไถพรวนในระยะใกล้สื่อถึงการเตรียมพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกรอบใหม่ องค์ประกอบเหล่านี้ร่วมกันสร้างความหมายแฝงเชิงวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเป็นชนบทไทยที่อยู่ในภาวะการเปลี่ยนผ่าน คือยังคงรักษาวิถีเกษตรกรรมไว้แต่พร้อมกันก็ได้รับการแทรกแซงจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตัวแบบหลักของภาพคือเด็กชายในท่านอนหนุนแขนบนก้อนหินขาว องค์ประกอบของเด็กชายผู้นี้ในระดับ Studium สื่อถึงความเป็นมนุษย์ในชนบท ทางเกลงลายแดงดำ และการไม่ใส่รองเท้าที่ปรากฏชัดเจนเป็นสัญลักษณ์เชิงวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยชนบท เสียดสีชาวให้ความรู้สึกของการพักผ่อนและความเรียบง่าย ท่านอนของตัวแบบสื่อถึงภาวะของการพักผ่อนหรือการครุ่นคิด ไม่ใช่ภาวะของการทำงานหรือการเคลื่อนไหว ดังนั้นในระดับ Studium ภาพนี้สามารถอ่านได้ว่าเป็นการนำเสนอ “เด็กชายชนบทไทยในห้วงพักผ่อนท่ามกลางภูมิทัศน์ที่กำลังเปลี่ยนผ่าน”

ระดับ Punctum: รายละเอียดที่กระแทกใจ

ในระดับ Punctum รายละเอียดที่กระแทกใจของภาพนี้คือก้อนหินขาวที่ตัวแบบนอนพักอยู่ ก้อนหินนี้ไม่ใช่ก้อนหินธรรมชาติทั่วไป แต่เป็นก้อนหินที่ถูกทาสีขาวอย่างชัดเจน บนพื้นผิวยังปรากฏร่องรอยของสีที่ลอกเลียนและคราบของเวลา ก้อนหินขาวในบริบทของชนบทไทยมักทำหน้าที่เป็นเครื่องหมายเขตแดน เป็นแท่นบูชา หรือเป็นซากของโครงสร้างเก่าที่ถูกทอดทิ้ง การที่ก้อนหินนี้ปรากฏกลางทุ่งและถูกใช้เป็นที่พักของมนุษย์ จึงเป็น Punctum ที่กระแทกใจผู้ชม เพราะ

เปิดคำถามว่าก่อนหน้านี้อะไร มาจากไหน และเหตุใดจึงอยู่ตรงนั้น Punctum อีกประการที่สำคัญคือ ความเปรียบต่างระหว่างขนาดของกังหันลมขนาดมหึมาในระยะใกล้กับร่างกายของมนุษย์ที่ดูเล็กลงในระยะไกล การเปรียบต่างเชิงขนาดนี้ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงความสัมพันธ์ที่ไม่สมดุลระหว่างมนุษย์กับเทคโนโลยีพลังงานสะอาด ในขณะที่กังหันลมหมุนทำงานสร้างพลังงานในระดับเมกะวัตต์ มนุษย์กลับนอนพักอย่างสงบ การเปรียบต่างนี้เปิดให้ตีความหลายแบบ ทั้งในเชิงบวกว่าเป็นภาพของความหวังและความสงบที่เทคโนโลยีสะอาดสร้างให้ และในเชิงวิพากษ์ว่าเป็นภาพของความเล็กของมนุษย์เมื่อเทียบกับโครงสร้างทุนนิยมพลังงาน ดันกล้วยที่ปรากฏมุมขวาล่างของภาพยังเป็น Punctum ที่น่าสนใจ ดันกล้วยในวัฒนธรรมไทยเป็นพืชที่ผูกพันกับชีวิตประจำวัน เป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์และความต่อเนื่อง การที่ดันกล้วยปรากฏอยู่ในกรอบเดียวกับกังหันลมและก้อนหินขาวเป็นการเชื่อมโยงสามยุคสมัยไว้ในเฟรมเดียว คือ ยุคของธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ยุคของอดีตที่ตกค้าง และยุคของอนาคตที่เป็นเทคโนโลยี

การวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ตามกรอบของเพิร์ซ

การวิเคราะห์ตามกรอบของเพิร์ซช่วยให้เห็นว่าองค์ประกอบในภาพทำงานเชิงสัญลักษณ์หลายระดับพร้อมกัน ในระดับ Icon ภาพถ่ายโดยภาพรวมเป็น Icon ของเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้น ณ หุ่นกังหันลมในชัยภูมิ ในระดับนี้ภาพทำหน้าที่บันทึกความจริงเชิงทัศนะตามคุณสมบัติพื้นฐานของภาพถ่าย ส่วนในระดับ Index องค์ประกอบหลายอย่างในภาพทำหน้าที่เป็นดัชนีที่ชี้ไปยังสิ่งที่ไม่ปรากฏในภาพโดยตรง กังหันลมที่หมุนเป็น Index ของลมที่กำลังพัดอยู่ในห้วงเวลานั้น และเป็น Index ของการผลิตไฟฟ้าที่กำลังเกิดขึ้น สีของท้องฟ้าและทิศทางของเงาเป็น Index ของห้วงเวลาพลบค่ำที่ภาพถูกบันทึก ดินที่ถูกไถพรวนเป็น Index ของกิจกรรมการเกษตรที่เพิ่งเกิดขึ้นและกำลังจะเกิดขึ้นต่อไป Index เหล่านี้ทำให้ภาพมีมิติของเวลาที่ขยายเกินกว่าห้วงขณะที่ถูกบันทึก ในระดับ Symbol องค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ในภาพมีหลายชั้น กังหันลมเป็น Symbol ของพลังงานสะอาดและการพัฒนาที่ยั่งยืน กางเกงขาสั้น ในขณะที่ถอดรองเท้าและเป็น Symbol ของวัฒนธรรมไทยชนบท ก้อนหินขาวเป็น Symbol ที่กำกวมระหว่างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในวิถีดั้งเดิมกับซากปรักหักพังของยุคที่ผ่านพ้นไป ทานอนของตัวแบบเป็น Symbol ของภาวะของจิตใจที่เปิดรับและฝันถึงอนาคต องค์ประกอบเชิง Symbol ทั้งหมดนี้ร่วมกันสร้างความหมายแฝงระดับใหญ่ว่าด้วยการเปลี่ยนผ่านของชนบทไทย

ภาพที่ 2

กังหันลม: ห่วงแห่งการครุ่นคิด บุรุษนั่งจ้องมองกังหันลมในระยะไกล (Satpretpy, 2026)⁽¹⁰⁾

ภาพที่ 3

กัณฑ์ลม: ห้วงแห่งความหวัง เด็กยกมือบ่งบอกทิศของอนาคต (Satpretpy, 2026)^[10]

การอ่านชุดภาพในฐานะลำดับการเล่าเรื่อง

แม้ว่าภาพหลักของชุดผลงานที่จัดแสดงในนิทรรศการเป็นภาพเด็กชายผู้นอนพักบนก้อนหินขาว ภาพประกอบอีกสองภาพในชุดเดียวกันก็ทำหน้าที่ขยายและเสริมความหมายของภาพหลัก เมื่ออ่านทั้งสามภาพในฐานะลำดับการเล่าเรื่อง (sequential reading) จะปรากฏโครงสร้างเชิงสามภาคของกาลเวลาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนสภาวะของจิตต่อเวลา ภาพประกอบแรกแสดงบุรุษนั่งหันหลังให้ผู้ชม กำลังจ้องมองกัณฑ์ลมในระยะไกล ท่าทางการนั่งและการหันหลังของตัวแบบเป็นสัญลักษณ์ของการครุ่นคิดและการตั้งคำถาม การที่ผู้ชมไม่สามารถเห็นใบหน้าของตัวแบบทำให้สามารถ "เข้าไปสวมรอย" และร่วมจ้องมองอนาคตในมุมเดียวกัน ภาพนี้สื่อถึงห้วงขณะของการครุ่นคิดในปัจจุบัน ภาพประกอบที่สองแสดงสตรีและเด็กหญิงนั่งและยืนบนก้อนหินขาวก้อนเดียวกับภาพหลัก เด็กหญิงในภาพยกมือไปข้างหน้า การยกมือในกรอบของเฟิร์ชเป็น Index ที่บริสุทธิ์ที่สุด การยกมือของเด็กในภาพนี้ทำหน้าที่ชี้ไปยังกัณฑ์ลมและท้องฟ้าในระยะไกล อันสื่อถึงอนาคตที่กำลังจะมาถึง ภาพนี้จึงเป็นห้วงขณะของความหวังและการส่งต่อ เมื่อนำทั้งสามภาพมาเรียงกัน จะเห็นโครงสร้างของกาลเวลาที่ประกอบกัน คือ ห้วงขณะของความฝันและการพักพิง (ภาพหลัก: เด็กนอน) ห้วงขณะของการครุ่นคิดและตั้งคำถาม (ภาพประกอบ 1: บุรุษนั่งมอง) และห้วงขณะของความหวังและการส่งต่อ (ภาพประกอบ 2: เด็กยกมือ) สามห้วงขณะนี้รวมกันสร้างเรื่องเล่าทางทัศนะที่ครบสามมิติของเวลา ทั้งการตกค้างของอดีต การครุ่นคิดในปัจจุบัน และการมุ่งหวังต่ออนาคต โดยมีก้อนหินขาวเป็นองค์ประกอบที่ปรากฏซ้ำ (Recurring Motif) ทำหน้าที่เป็นจุดยึดของเรื่องเล่า คุณค่าทางสุนทรียะของชุดภาพในการอ่านแบบนี้คือ การสร้างบทกวีทัศนะ (Visual Poetry) ที่ผ่านการเปลี่ยนสภาวะของตัวแบบ จากสภาวะของการนอนฝันไปสู่สภาวะของการครุ่นคิด และจบที่สภาวะของการบ่งบอกทิศทาง ภาพชุดนี้จึงไม่ใช่แค่บันทึกทัศนคติของภูมิทัศน์หนึ่ง แต่เป็นการเดินทางของจิตที่เคลื่อนผ่านห้วงเวลาทั้งสาม

การอภิปราย: ข้อเสนอแนวคิด “สุนทรียะแห่งห้วงขณะรอยต่อ”

จากการวิเคราะห์ผลงานชุด “One Moment for Future” ในส่วนที่ผ่านมา ผู้เขียนเสนอแนวคิดใหม่ทางสุนทรียศาสตร์ภาพถ่ายภายใต้ชื่อ “สุนทรียะแห่งห้วงขณะรอยต่อ” (Aesthetics of the Transitional Moment) เพื่อใช้เป็นกรอบวิเคราะห์ภาพถ่ายร่วมสมัยที่บันทึกการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและนิเวศ โดยเฉพาะในบริบทของชนบทไทย แนวคิดนี้ต่อยอดจาก Decisive Moment ของการดีเยอร์-เบรตซิง แต่เปลี่ยนจุดเน้นจากการจับห้วงขณะที่องค์ประกอบมาบรรจบกันอย่างสมบูรณ์ ไปสู่การจับห้วงขณะที่ยุคสมัย คุณค่า และโลกทัศน์กำลังเปลี่ยนผ่านอย่างไม่อาจย้อนคืน สุนทรียะแห่งห้วงขณะรอยต่อมีคุณลักษณะสำคัญสี่ประการ ประการแรกคือ การซ้อนทับของกาลเวลา (temporal layering) ภาพต้องบรรจุร่องรอยของอดีต ภาวะของปัจจุบัน และทิศทางของอนาคตไว้ในเฟรมเดียว ผ่านการเลือกองค์ประกอบที่เป็นตัวแทนของแต่ละช่วงเวลา ในภาพที่วิเคราะห์ ก่อนหินขาวคืออดีต ตัวแบบที่นอนพักคือปัจจุบัน และกังหันลมคืออนาคต ประการที่สองคือ คู่ตรงข้ามเชิงสัญลักษณ์ระหว่างเก่าและใหม่ (Semiotic Juxtaposition) ภาพต้องวางองค์ประกอบที่เป็นสัญลักษณ์ของยุคที่แตกต่างให้อยู่ในความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบ เพื่อสร้างความตึงเครียดและบทสนทนาเชิงทัศนะระหว่างยุคสมัย ประการที่สามคือ มนุษย์ในฐานะตัวกลางของการรับรู้เวลา (Human as Temporal Mediator) ภาพต้องมีองค์ประกอบของมนุษย์ที่ทำหน้าที่เป็นจุดให้ผู้ชมสามารถสวมรอยและรับรู้การเปลี่ยนผ่าน อิริยาบถของมนุษย์ในภาพไม่ใช่แค่การจัดท่า แต่เป็นการบอกสถานะของจิตต่อเวลา ไม่ว่าจะเป็นการนอนฝัน การครุ่นคิด หรือการชี้ทาง ประการที่สี่คือ แสงพลบค่ำในฐานะมโนอุปลักษณ์ของยุคเปลี่ยนผ่าน (Dusk as Metaphor of Transition) แสงในช่วงเวลานี้มีลักษณะของ “ระหว่าง” คือไม่ใช่กลางวันและไม่ใช่กลางคืน ทำหน้าที่เป็น Index ของห้วงเวลาที่ทั้งสว่างและมืดในเวลาเดียวกัน เช่นเดียวกับยุคที่กำลังเปลี่ยนผ่านซึ่งทั้งเปี่ยมความหวังและความไม่แน่นอน แนวคิดนี้สามารถนำไปเปรียบเทียบกับผลงานของศิลปินอื่นที่ทำงานในแนวภาพถ่ายภูมิทัศน์แอนโทรโปซีน ผลงานของเอ็ดเวิร์ด เบอร์ตินสกี ที่บันทึกภูมิทัศน์อุตสาหกรรมและพลังงานในระดับโลก ใช้กลวิธีของการถ่ายภาพมุมสูงเพื่อสร้างความรู้สึของการมองภูมิทัศน์ในฐานะปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยา ในขณะที่ผลงานชุดที่วิเคราะห์ในบทความนี้เลือกใช้มุมมองในระดับสายตาตามมนุษย์และผนวกตัวแบบมนุษย์ไว้ในเฟรม ทำให้ความหมายของการเปลี่ยนผ่านมีมิติของประสบการณ์ส่วนตัวและความรู้สึกที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของชาวบ้านในชนบทไทย ความแตกต่างนี้สอดคล้องกับกรอบของสุนทรียศาสตร์ของชีวิตประจำวัน (everyday aesthetics) ของไซโตะที่เน้นการพบความงามในสิ่งสามัญ คุณูปการของแนวคิด “สุนทรียะแห่งห้วงขณะรอยต่อ” ต่อวงวิชาการมีอย่างน้อยสามประการ ประการแรก เป็นการขยายกรอบ “Decisive Moment” ดั้งเดิมให้รองรับการวิเคราะห์ภาพถ่ายในบริบทของยุคแอนโทรโปซีนและการเปลี่ยนผ่านทางพลังงาน ประการที่สอง เป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีสุนทรียศาสตร์สากลเข้ากับบริบทเฉพาะของชนบทไทย ซึ่งงานวิชาการลักษณะนี้ยังมีจำกัด ประการที่สาม เป็นกรอบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์และการวิจารณ์ผลงานภาพถ่ายอื่นที่ทำงานในเชิงประเด็นการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนผ่านทางพลังงาน การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ หรือการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ในเชิงสังคม ภาพถ่ายชุดนี้และแนวคิดที่เสนอยังมีคุณูปการต่อวาทกรรมว่าด้วยอนาคตที่ยั่งยืนของไทย ในขณะที่นโยบายระดับชาติเรื่องความเป็นกลางทางคาร์บอนและการเปลี่ยนผ่านพลังงานมักถูกนำเสนอในรูปของตัวเลขและกราฟ ภาพถ่ายชุดนี้เสนอวาทกรรมทัศนะที่ทำให้การเปลี่ยนผ่านนั้นมีใบหน้า มีร่างกาย และมีความรู้สึก ผ่านการบันทึกชีวิตของผู้คนที่อยู่ในพื้นที่ของการเปลี่ยนผ่าน คุณค่าของสุนทรียะแห่งห้วงขณะรอยต่อจึงอยู่ที่การทำให้นโยบายและความเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างกลายเป็นประสบการณ์ที่จับต้องและรู้สึกได้ในระดับมนุษย์

บทสรุป

บทความวิชาการนี้ได้วิเคราะห์การประกอบสร้างความหมายของกาลเวลาผ่านสุนทรียะของภาพถ่ายภูมิทัศน์ชนบทไทย ในผลงานสร้างสรรค์ชุด "One Moment for Future: ห้วงขณะเพื่ออนาคต" ซึ่งจัดแสดง ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2569 โดยใช้กรอบแนวคิดเชิงสหวิทยาการ ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. ภาพถ่ายชุด "One Moment for Future" ประกอบสร้างความหมายของกาลเวลาผ่านกลวิธีสามชั้น ได้แก่ ชั้นแรกคือการจัดวางคู่ตรงข้ามเชิงสัญลักษณ์ระหว่างเทคโนโลยีพลังงานสะอาด (กังหันลม) กับวิถีเกษตรกรรมดั้งเดิม (ทุ่งนาและไร่ย่อย) ชั้นที่สองคือการใช้อิริยาบถของมนุษย์เป็นตัวบ่งชี้ภาวะของจิตต่อเวลา และชั้นที่สามคือการใช้แสงพลค่าเป็นสัญลักษณ์ของรอยต่อระหว่างยุคสมัย

2. องค์ประกอบในภาพหลัก ได้แก่ ก้อนหินขาว ตัวแบบที่นอนพัก เสื้อแขนกุด กางเกงลาย เต้าเปล่า กังหันลม และแสงพลค่า ทำงานเชิงสัญลักษณ์ร่วมกันในระดับ Icon, Index, และ Symbol ตามกรอบของเพิร์ซ และสร้างความหมายแฝงในระดับ Studium ที่อ่านได้ตามรหัสวัฒนธรรมร่วม รวมทั้งสร้าง Punctum ที่กระแทกใจผู้ชมในระดับส่วนตัว โดยเฉพาะรายละเอียดของก้อนหินขาวที่กำกวมระหว่างความเป็นแท่นบูชาและซากปรักหักพัง

3. การอ่านภาพหลักร่วมกับภาพประกอบอีกสองภาพในชุดเดียวกันเปิดให้เห็นโครงสร้างเชิงสามภาคของกาลเวลา ได้แก่ ห้วงขณะของความฝันและการพักพิง ห้วงขณะของการครุ่นคิด และห้วงขณะของความหวังและการส่งต่อ สามห้วงขณะนี้ร่วมกันสร้างบทกวีที่เสนอแนะการเดินทางของจิตผ่านกาลเวลาทั้งสามมิติ

4. ในเชิงสังคม ภาพถ่ายชุดนี้และแนวคิดที่เสนอเป็นวาทกรรมที่เสนอให้ปรับเปลี่ยนนโยบายการเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาดและความเป็นกลางทางคาร์บอนมีใบหน้าและความรู้สึกของมนุษย์ที่อยู่ในพื้นที่ของการเปลี่ยนผ่าน คุณค่าของผลงานจึงไม่จำกัดอยู่ที่มิติทางสุนทรียะเท่านั้น แต่ขยายไปสู่มิติของการสื่อสารวาระทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับชาติ

ผลงานภาพถ่ายชุด "One Moment for Future" ประสบความสำเร็จในการประกอบสร้างความหมายของกาลเวลาผ่านการผสมผสานคู่ตรงข้ามระหว่างเทคโนโลยีพลังงานสะอาดกับวิถีเกษตรดั้งเดิม โดยใช้แสงพลค่าและอิริยาบถของมนุษย์เป็นตัวเชื่อมโยง ร่องรอยสัญลักษณ์อย่างก้อนหินขาวช่วยสร้างทั้งการรับรู้ร่วมทางวัฒนธรรมและแรงกระแทกอารมณ์ส่วนบุคคล สะท้อนโครงสร้างกาลเวลาสามภาค ได้แก่ การพักพิง การครุ่นคิด และความหวัง ที่ถ่ายทอดสภาวะจิตใจของมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้ง ส่งผลให้ผลงานชิ้นนี้มิได้เป็นเพียงสุนทรียภาพทางศิลปะ แต่ยังเป็นวาทกรรมที่เสนอแนะความหมายให้แก่นโยบายความเป็นกลางทางคาร์บอน และสื่อสารประเด็นสิ่งแวดล้อมระดับชาติได้อย่างมีพลัง

องค์ความรู้ใหม่

การเสนอแนวคิด "สุนทรียะแห่งห้วงขณะรอยต่อ" (Aesthetics of the Transitional Moment) ถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ช่วยยกระดับการวิเคราะห์ศิลปะภาพถ่ายร่วมสมัยให้ก้าวพ้นการมองสุนทรียภาพพื้นผิว โดยมุ่งเจาะลึกมิติการประกอบสร้างความหมายในภาวะเปลี่ยนผ่านผ่านคุณลักษณะสำคัญสี่ประการ ได้แก่ การซ้อนทับของกาลเวลาที่เชื่อมโยงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตไว้ในกรอบภาพเดียว ผสานเข้ากับการใช้คู่ตรงข้ามเชิงสัญลักษณ์ระหว่างองค์ประกอบดั้งเดิมกับเทคโนโลยีใหม่เพื่อสะท้อนความขัดแย้งและการปรับตัวทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกันได้วางตำแหน่งมนุษย์เป็นตัวละครอันทรงพลังในการรับรู้และถ่ายทอดสภาวะจิตใต้รอยต่อของเวลา ร่วมด้วยการใช้แสงพลค่าเป็นโมโนอุปลักษณ์สำคัญที่ส่องสะท้อนการสิ้นสุดของยุคสมัยเก่าพร้อมกับการเริ่มต้นของยุคสมัยใหม่ คุณลักษณะทั้งหมดนี้ทำงานประสานกันจนเกิดเป็นกรอบทฤษฎีเชิงสหวิทยาการที่เข้มแข็ง ซึ่งไม่เพียงตีความผลงานชุดนี้ได้รอบด้าน แต่ยังสามารถต่อยอดไปสู่การเป็นกรอบวิเคราะห์ภาพถ่ายร่วมสมัยอื่นที่มุ่งสำรวจประเด็นการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและนิเวศวิทยา จึงนับเป็นการเปิดพรมแดนใหม่ทางสุนทรียศาสตร์ที่เชื่อมโยงคุณค่าทางศิลปะเข้ากับพลวัตของโลกปัจจุบันได้อย่างแหลมคมและทรงคุณค่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการสร้างสรรค์และการศึกษาในอนาคต มุ่งเน้นการขยายขอบเขตการวิเคราะห์ภาพถ่ายชนบทไทยไปสู่มิติการเปลี่ยนผ่านที่หลากหลายยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การโยกย้ายถิ่นฐานของแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง หรือการปรับตัวของวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการเร่งพัฒนาและขัดเกลาแนวคิดสุนทรียะแห่งห้วงขณะรอยต่อให้มีความลุ่มลึกผ่านการประยุกต์ใช้กับกรณีศึกษาที่กว้างขวางขึ้น การต่อยอดทางวิชาการและการสื่อสารในลักษณะนี้จะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่รอบทฤษฎี เพื่อให้เป็นเครื่องมือทางสุนทรียศาสตร์ที่สามารถสะท้อนและอธิบายพลวัตความเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคมไทยได้อย่างรอบด้านและแหลมคมยิ่งขึ้น

REFERENCE

- [1] Atkin, A. (2022). Peirce's theory of signs. In E. N. Zalta & U. Nodelman (Eds.), *The Stanford encyclopedia of philosophy* (Fall 2022 ed.). Stanford University.
<https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/peirce-semiotics/>
- [2] Barthes, R. (1977). *Image-music-text* (S. Heath, Trans.). Hill and Wang.
- [3] Barthes, R. (1981). *Camera lucida: Reflections on photography* (R. Howard, Trans.). Hill and Wang.
- [4] Berleant, A. (1992). *The aesthetics of environment*. Temple University Press.
- [5] Berleant, A. (2005). *Aesthetics and environment: Variations on a theme*. Ashgate.
- [6] Burtynsky, E. (n.d.). *Anthropocene*.
<https://www.edwardburtynsky.com/projects/photographs/anthropocene>
- [7] Cartier-Bresson, H., & Chéroux, C. (2024). *The decisive moment* (New ed.). Fondation Henri Cartier-Bresson.
- [8] Saito, Y. (2007). *Everyday aesthetics*. Oxford University Press.
- [9] Saito, Y. (2017). *Aesthetics of the familiar: Everyday life and world-making*. Oxford University Press.
- [10] Satpretpy, B. (2026). *Windmill* [Photograph]. International Photography Exhibition "One Moment for Future,". Bangkok Art and Culture Centre.
- [11] Sontag, S. (1977). *On photography*. Farrar, Straus and Giroux.
Watabaek Subdistrict Administrative Organization. (n.d.). *Tourist attraction*.
https://www.watabaek.go.th/data.php?content_id=12